

Η λογοτεχνία πρέπει να πολεμήσει την αμνησία

Ο Γαλλοτυνήσιος Εντί Καντούρ συγγραφέας μιλά για το πολυσέλιδο μυθιστόρημά του

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΗΝ ΕΥΗ ΚΑΡΚΙΘΗ

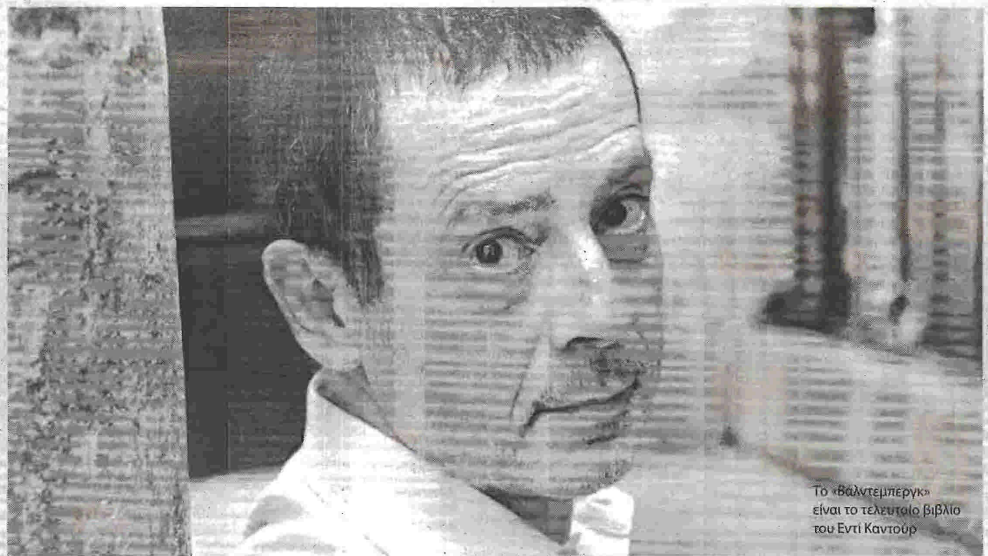
Το «Βάλτενπεργκ» είναι ένα μυθιστόρημα που δύσκολα μπορεί κάποιος να κατατάξει σε μια κατηγορία και ίσως να μη χρειάζεται και να το κάνει. Στις περισσότερες από 800 σελίδες του ο συγγραφέας, που γεννήθηκε στη Τύνδα το 1945 και είναι καθηγητής της Γαλλικής Λογοτεχνίας και Δραματουργίας, και διακριμένος ποιητής, κατάφερε να αποτυπώσει, με την πρώτη του απόπειρα στην πεζογραφία, την ανθρώπινη περιπέτεια στο «σύντομο 20ό αιώνα», παίζοντας αριστοτεχνικά με όλα τα είδη που καθόρισαν την πορεία των ευρωπαϊκών γραμμάτων, από το έπος έως το ρομάντζο και τις ιστορίες κατασκόπων. Ο Εντί Καντούρ μας μίλησε για το βιβλίο του στους χώρους της δής Διεθνούς Εκθέσης Βιβλίου Θεσσαλονίκης, όπου βρέθηκε καλεσμένος του Γαλλικού Ινστιτούτου. Το «Βάλτενπεργκ» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις «Πατάκι» σε μετάφραση της Μίνας Πατεράκη-Γαρέφη.

Βλέπω τον όγκο του βιβλίου σας, το άφθονο πραγματολογικό υλικό στο οποίο στηρίχτηκε και τα λογοτεχνικά είδη τα οποία ενσωματώσατε και σκέφτομαι κάποιους που ισχυρίζονται πως το μυθιστόρημα έχει πλέον εξαντλήσει τις δυνατότητές του, πως στην ουσία έχει πεθάνει. Έχετε την ίδια γνώμη;

Σε καμία περίπτωση. Σπουδαίοι μυθιστοριογράφοι εξακολουθούν να είναι ενεργοί μέχρι τις μέρες μας τόσο στις ΗΠΑ όσο και στην Ευρώπη. Ίσως κάποιοι κινδύοι σε διάφορες ευρωπαϊκές πόλεις να έχουν μια τέτοια αντίληψη, πως έφτασε στα όρια των δυνατοτήτων του. Αλλά η γνώμη μου είναι πως δεν έχει πεθάνει, εξακολουθεί να ποιά περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο είδος, να κεντρίζει το ενδιαφέρον του κοινού. Σκεφτείτε πως στη Γαλλία εκδόθηκαν μόνο το Σεπτέμβριο 800 νέα μυθιστορήματα.

Εσείς τι επιδιώξατε να κάνετε με το «Βάλτενπεργκ»; Η πρόθεσή σας ήταν να γράψετε ένα μυθιστόρημα για τον 20ό αιώνα;

Η πρόθεσή μου ήταν να γράψω ένα μυθιστόρημα που να έχει σχέση με την Ιστορία. Και αυτό, γιατί η σημερινή τάση στην παγκόσμια αγορά φοβάται πως θα μας κάνει να χάσουμε τη μνήμη μας. Συνεχώς μας παρουσιάζει και κάτι για να το δεχτούμε ως καινούργιο, ακόμη κι όταν δεν έχει τίποτε καινούργιο να προτείνει. Μόνον η μνήμη είναι εκείνη που θα βοηθήσει

Το «Βάλτενπεργκ» είναι το τελευταίο βιβλίο του Εντί Καντούρ

να διακρίνουμε την αληθινή καινοτομία. Γι' αυτό κι ένας από τους ρόλους της λογοτεχνίας είναι να πολεμήσει την αμνησία που πάει να επιβληθεί. Πρέπει, συνεπώς, να μας θυμίζει και την Ιστορία και την ιστορία της λογοτεχνίας. Υπάρχει κίνδυνος, εάν η λογοτεχνία ξεχάσει το παρελθόν της, να ξεχάσουμε κι εμείς την ίδια τη λογοτεχνία, καθώς είναι συνυφασμένη με το παρελθόν. Γι' αυτό και η αρχακή ιδέα ήταν να γράψω ένα βιβλίο που να αναφέρεται στον 20ό αιώνα, αλλά με μια τέτοια οπτική που να αφορά τουλάχιστον δύο γενιές.

Πολλοί ιστορικοί ισχυρίζονται ότι ο 20ός αιώνας ξεκίνησε το 1914 κι έκλεισε τη δεκαετία του '90, με τη διάλυση της ΕΣΣΔ και την Πτώση του Τείχους στο Βερολίνο. Να υποθέσω πως είστε σύμφωνος με αυτήν την άποψη, καθώς το βιβλίο σας ανοίγει με τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και κλείνει τη δεκαετία του '90;

Σημαντικοί ιστορικοί το υποστήριξαν αυτό, όπως ο Ερικ Χομπσμπάουμ στην «Εποχή των Ακρών». Συμφωνώ απόλυτα με μια τέτοια προσέγγιση. Ωστόσο, το βιβλίο μου ξεκινά το 1914 για λόγους καθαρά μυθιστορηματικούς. Θα μπορούσα ίσως να τοποθετήσω την αρχή της αφήγησης στα 1956 και να περιοριστώ σε απλές αναδρομές στο παρελθόν. Ομως ένας φίλος μου ποιητής μου διηγήθηκε ένα ξεχωρι-

στό γεγονός που αφορούσε την επέλαση του γαλλικού πιπικού εναντίον της γερμανικής αεροπορίας. Αυτή η εικόνα για έναν άνθρωπο που η δουλειά του είναι να γράφει βιβλία είναι ελκυστική, ακριβώς γιατί έχει κάτι το παράδοξο, το εξωπραγματικό, και δεν είναι δυνατόν να την αφήσει αναεξιοποίητη.

Τι πιστεύετε ότι έκανε στους Ευρωπαίους ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος;

Έφερε το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Στην ουσία, όμως, ο Α΄ και ο Β΄ ήταν ο ίδιος πόλεμος, που μπορεί να θεωρηθεί και ως η αυτοκτονία

Η Ιστορία δεν έχει λογική, γιατί, αν είχε, δε θα είχαμε γεγονότα

της Ευρώπης. Τις συνέπειες που είχε στην ψυχολογία των Ευρωπαίων τις εξετάζω στο βιβλίο μου κυρίως μέσα από ένα χαρακτήρα μου, που επιβίωσε μεν του πολέμου αλλά έγινε αυτό που λέμε δύσκολος άνθρωπος, γιατί έχασε τη δύναμη της θέλησής και την ελπίδα του για το μέλλον. Είναι ένα από τα βασικά θέματα που πραγματεύεται το βιβλίο, ακριβώς γιατί έτσι αισθάνονταν εκείνη την

περίοδο οι περισσότεροι άνθρωποι.

Σε ένα κεφάλαιό σας ένας από τους ήρωές σας αναρωσιάζεται εάν ο ορθός λόγος μπορεί να είναι ιστορικός. Εσείς έχετε καταλήξει σε κάποιο συμπέρασμα;

Νομίζω πως δεν είναι δουλειά του μυθιστοριογράφου να καταλήξει σε συμπεράσματα. Το μυθιστόρημα είναι μια οργάνωση από διαφορετικές και αλληλοσυγκρουόμενες φωνές, με αποτέλεσμα η φωνή που συγγραφέας να διαχέεται μέσα στο έργο. Ωστόσο, θεωρώ πως η Ιστορία δεν έχει λογική, γιατί, αν είχε, δε θα είχαμε γεγονότα. Στο μυθιστόρημά μου κινούνται πρόσωπα που δεν έχουν απαραίτητα μια λογική συμπεριφορά. Κάνουν, πάντως, προσπάθειες να υπερβούν τα πάθη τους. Δεν το καταφέρνουν πάντα. Εξάλλου, οι περισσότεροι είναι ερωτευμένοι.

Τελικά, τι είναι το «Βάλτενπεργκ»; Πώς να το προσεγγίσει κανείς;

Σαν μια ιστορία δράσης και περιπέτειας. Μπορεί να διαβαστεί και ως ιστορία κατασκόπων ή ένα ντετέκτβ στόρι. Γι' αυτό και ο ρυθμός του επιταχύνεται σταδιακά. Δείτε το ως μια μετωπική σύγκρουση του «Μαγικού Βουνού» του Τόμας Μαν με τους «Τρεις Σωματοφύλακες». Αυτό επιδιώξα κι αυτό άφησα να με οδηγήσει.